

Μία «σκυταλοδρομία» ιδεών και εικόνων για τα μουσεία, τα αντικείμενα, τις συλλογές και τις πολλαπλές συνδέσεις μας με τον κόσμο τους

Παρουσιάσεις από φοιτητές και αποφοίτους του ΠΜΣ Μουσειακών Σπουδών με την τεχνική Ignite

Κυριακή 11 Μαΐου 2014, 10.00-15.00, Μουσείο Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών, Θόλου 5 Πλάκα

περιλήψεις παρουσιάσεων Ignite

Παρουσίαση Ignite, Εργαστήριο Μουσειακών Ερευνών

1.

Μουσείο-γράφοντας για τη Συρία. Ένα διαπολιτισμικό ταξίδι

Δάφνη Σταμπολιάδη

Το 2007 το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας ανέλαβε ως ανάδοχος την υλοποίηση του έργου με τίτλο: «Τεκμηρίωση, συντήρηση και παρουσίαση της ελληνιστικής συλλογής του αρχαιολογικού μουσείου της Χάμα στη Συρία. Οργάνωση εργαστηρίου και εκπαίδευση προσωπικού», με φορέα χρηματοδότησης το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΔΑΣ-Hellenic Aid). Το Κέντρο Μουσειακών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών εκπόνησε τη μουσειολογική και μουσειογραφική μελέτη και υλοποίηση της μόνιμης έκθεσης της ελληνιστικής συλλογής με τίτλο: «Η ζωή στην ελληνιστική Συρία», η οποία εγκαινιάστηκε το 2009. Στην έκθεση παρουσιάζονται οι βασικοί τομείς της ζωής που επέδρασε ο ελληνισμός στη Συρία, με βασικότερους τη γλώσσα, τη θρησκεία, την κοινωνικοπολιτική οργάνωση, την αρχιτεκτονική, την οικονομία, το εμπόριο και την τέχνη. Η συνεργασία με τους Σύριους για την υλοποίηση της έκθεσης, αποτύπωσε τη σημασία της δράσης αυτής για τη συνεχή ανταλλαγή πολιτισμικών αγαθών των δυο χωρών, την ανάπτυξη της μόρφωσης και της αμοιβαίας κατανόησης των δυο λαών, η οποία έχει βάθος αιώνων. Πέντε χρόνια μετά, αναζητώντας κανείς τη συνέχεια, έρχεται αντιμέτωπος με μια πραγματικότητα απρόβλεπτη. Δυστυχώς, όπως αποδεικνύεται, οι πολιτικές σκοπιμότητες είναι πάνω από κάθε προσπάθεια για ανάπτυξη του πολιτισμού και, πόσο μάλλον οι εμπόλεμες συνθήκες, αναχαιτίζουν την προσπάθεια των λαών για καλύτερευση της ζωής τους μέσω των διαπολιτισμικών σχέσεων, την άνθιση του πολιτισμού, των τεχνών και των μουσειακών συλλογών.

Η **Δάφνη Σταμπολιάδη** είναι πτυχιούχος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με μεταπτυχιακές σπουδές στη μουσειολογία στο Πανεπιστήμιο του Leicester (Μ. Βρετανία). Εργάζεται στο διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα μουσειακών σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει συμμετάσχει σε ερευνητικά προγράμματα σχετικά με μουσεία, μουσειακές συλλογές και εκθέσεις. Έχει εμπειρία στην επιμέλεια κειμένων και εκδόσεων και ασχολείται με την καλλιτεχνική βιβλιοδεσία.

Παρουσιάσεις Ignite, Μέρος Α'

Αναζητώντας νοήματα, επιχειρώντας ερμηνείες

2.

Από τη συλλογή αντικειμένων στη δημιουργία νοήματος. Μερικές καλλιτεχνικές προσεγγίσεις

Άννα-Μαρία Κάντα

“Το σύστημα αντικειμένων που το μουσείο έκθεται”, γράφει ο Eugenio Donato το 1979 “συντηρείται μόνο από το μύθο ότι αυτά αποτελούν τρόπον τινά ένα συνεκτικό αντιπροσωπευτικό σύμπαν. [...] Ένας τέτοιος μύθος είναι το αποτέλεσμα της πίστης μας στην ιδέα ότι η οργάνωση και η ταξινόμηση, δηλαδή η χωρική αντιπαραβολή θραυσμάτων μπορεί

να αναπαραστήσει τον κόσμο”. Στο λογοτεχνικό κόσμο του Φλωμπέρ, υποστηρίζει, οι *Bouvard* και *Récuschet*, ως άλλοι “επιμελητές” προσπαθούν μάταια να συλλέξουν και να ταξινομήσουν την ανθρώπινη γνώση, καταλήγοντας σε τραγελαφικά αποτελέσματα. Απογοητευμένοι, απομονώνονται και αφοσιώνονται στην αντιγραφή βιβλίων.

Η σύντομη αυτή παρουσίαση εξετάζει τα σημεία σύμπτωσης καλλιτεχνικής και συλλεκτικής πρακτικής. Ο πολλαπλασιασμός καλλιτεχνών που χρησιμοποιούν ως πρώτη “υλη” συλλογές, δεν εξαντλείται απλώς σε μια γενικευμένη κριτική του μουσειακού θεσμού, αλλά εντοπίζεται κυρίως στον κατεξοχήν δημιουργικό χαρακτήρα της συλλεκτικής πρακτικής. Θα υποστηρίξω πως η διαδικασία απόσπασης των αντικειμένων από το αρχικό πολιτισμικό τους πλαίσιο και η ενσωμάτωσή τους σε συλλογές επιτρέπει τη συνεχή νοηματοδότησή τους. Σε αντίθεση με τους μοναχικούς λογοτεχνικούς ήρωες του Φλωμπέρ, οι καλλιτέχνες για τους οποίους θα μιλήσω δημιουργούν μέσα από τις μουσειακές συλλογές, συνεκτικούς, και συχνά ανοίκειους δεσμούς ανάμεσα σε φαινομενικά ανόμοια αντικείμενα και με ό,τι παραμένει εκτός του μουσειακού σύμπαντος.

Η **Άννα-Μαρία Κάντα** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1985. Αποφοίτησε από τη Σχολή Νομικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στις “Μουσειακές Σπουδές” στο ΕΚΠΑ και στη “Θεωρία της Τέχνης” στο Goldsmiths. Έχει εργαστεί στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και ολοκλήρωσε την πρακτική της άσκηση στο Τμήμα Διεθνών Συνεργασιών της Tate. Πρόσφατα επιμελήθηκε την έκθεση “Βανγκαρντ” στα πλαίσια του φεστιβάλ “Πεδίο Δράσης Κόδρα” και του παράλληλου προγράμματος της 4ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης.

3.

Πρόσωπα, πράγματα και ιδέες στο χρόνο. Η μουσειολογική και εκπαιδευτική προσέγγιση της ενδυματολογικής συλλογής του Μουσείου Μετάξης

Αλεξάνδρα Τράντα

Το Μουσείο Μετάξης στο Σουφλί ανήκει στο Δίκτυο των Μουσείων του ΠΙΟΠ. Παρουσιάζει τις φάσεις και τα στάδια της προβιομηχανικής σηροτροφίας, προβάλλοντας, παράλληλα, το ρόλο του Σουφλίου ως πόλης όπου άνθησε η μεταξουργία μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα.

Το κεντρικό δωμάτιο αναφέρεται στην εκτροφή του μεταξοσκώληκα. Τα τρία επόμενα δωμάτια αναφέρονται, αντίστοιχα, στην αναπλήνιση, δηλαδή το «ξετύλιγμα» της μεταξωτής κλωστής, στη βαφή των μεταξωτών και στην επεξεργασία του μεταξωτού νήματος.

Στο κεντρικό δωμάτιο του εκθεσιακού χώρου κυριαρχεί περίοπτη προθήκη με τοπικά γυναικεία ενδύματα, τα οποία αποτελούν το τελικό προϊόν της σηροτροφίας. Τα βασικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης προθήκης είναι η σχεδιαστική λιτότητα και οι καθαρές γραμμές, που δίνουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο στα ίδια τα ενδύματα, «φορεμένα» σε αόρατα σώματα από πλέξιγκλας. Η επιλογή του συγκεκριμένου τρόπου παρουσίασης του ενδυματολογικού υλικού του Μουσείου Μετάξης έγινε για να γνωστοποιήσει στο κοινό ότι τα ενδύματα δεν είναι μόνο αντικείμενα χρηστικά – λειτουργικά, συχνά με αισθητική αξία είναι, επίσης, αντικείμενα συμβολικά, καθώς λειτουργούν τόσο ως κώδικες ανταλλαγής μηνυμάτων και νοημάτων για την κοινωνική και τοπική ταυτότητα του χρήστη τους όσο και δείκτες πολιτισμικών εκφράσεων, που σχετίζονται με τις οικονομικές συμπεριφορές, τις κοινωνικές και τις τεχνικές πρακτικές, αλλά και την εξέλιξή τους στον χώρο και στον χρόνο.

Ο σημειολογικός «διάλογος» των ενδυμάτων αποτυπώνει, παράλληλα, και την εξελικτική πορεία της γυναικείας τοπικής ενδυμασίας (τέλη 19ου αιώνα – α΄ μισό 20ού), η οποία στο πέρασμα των χρόνων φαίνεται να διατηρεί τη μορφή και το σχήμα της, προσαρμόζοντας παράλληλα και ευρωπαϊκές αισθητικές αντιλήψεις στην τοπική αισθητική, με τη χρήση και ενσωμάτωση υφασμάτων ξενικής προέλευσης στο τοπικό ενδυματολογικό μοντέλο.

Παράλληλα, η νέα ενότητα με θέμα την τοπική φορεσιά που σχεδιάζεται στο ισόγειο έχει στόχο την προβολή του μουσείου ως τόπου (Iocus) διαφύλαξης της μνήμης της κοινότητας, μέσω αντικειμένων που αυτό συλλέγει, τα οποία περιέχουν πληροφορίες και ιστορίες για τη ζωή των ανθρώπων. Η ενότητα περιλαμβάνει κυρίως ενδύματα (εξαρτήματα της γυναικείας αλλά και της ανδρικής φορεσιάς) που προέρχονται από δωρεές οικογενειών του Σουφλίου, «αναγνωσμένα» ως σημεία και σύμβολα, που, προκειμένου να προβληθούν ως τέτοια, τοποθετήθηκαν σε ακέφαλα ανδρείκελα με «φόντο» από σχετικές φωτογραφίες της εποχής.

Η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας έχει επιτευχθεί ενεργά, με την αξιοποίηση της προφορικής ιστορίας ως πολύτιμης μαρτυρίας, ενώ, σε μια προσπάθεια να δείξουμε τις «αθέατες» λειτουργίες του μουσείου, προβάλλεται και ο τρόπος αποθήκευσης των ενδυμάτων.

Η Αλεξάνδρα Τράντα εργάζεται στην Υπηρεσία Μουσείων του ΠΙΟΠ. Σπούδασε ιστορία και αρχαιολογία, έλαβε μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στις μουσειακές σπουδές και διδακτορικό δίπλωμα στην αρχαιολογία. Ολοκληρώνει μεταδιδακτορική διατριβή στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, με θέμα «Μουσειολογική και εκπαιδευτική προσέγγιση προϊστορικών συλλογών στην Ελλάδα», που χρηματοδοτήθηκε από το ΙΚΥ. Έχει συνεργαστεί στο μουσειολογικό σχεδιασμό εκθέσεων, έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει εκπαιδευτικά προγράμματα και έχει σχεδιάσει εκπαιδευτικό υλικό για μουσεία. Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα άπτονται των τομέων της μουσειακής εκπαίδευσης, της θεωρίας της αρχαιολογίας, της σύγχρονης μουσειολογίας και της τεκμηρίωσης των μουσειακών συλλογών.

4.

Ξίφη & Ήρωες: Φωτίζοντας δεσμούς

Ελένα Μαργαρίτη, Λαμπρινή Μπύρου, Δήμητρα Μεθενίτου

Η παρούσα ανακοίνωση ξετυλίγει το νήμα της δημιουργίας μιας έκθεσης με θέμα το ξίφος και αφετηρία την εμβληματική προσωπικότητα του Ιωάννη Γεωργιάδη. Αυτός ως πρωταθλητής ξιφασκίας, ιατροδικαστής, επιστήμονας και φανατικός συλλέκτης πειστηρίων εγκλήματος, αποτελεί το έναυσμα για μια ομάδα φοιτητών Μουσειολογίας να μελετήσει το ξίφος ως πολυθεματικό αντικείμενο, προέκταση του ανθρώπου, που το φέρει. Το εύρος της μελέτης περιέλαβε την υλική και συμβολική εμφάνιση του ξίφους στον τόπο και το χρόνο.

Συγκεκριμένα παρουσιάζονται δύο ενδεικτικές μουσειολογικές προσεγγίσεις, ο συνδυασμός των οποίων αναδεικνύει το δίπολο Άνθρωπος- Αντικείμενο. Η μια προσέγγιση θέτει τον άνθρωπο ως επίκεντρο και τον καθιστά ήρωα μέσα από το αξιακό σύστημα που τον συνδέει με το ξίφος. Η δεύτερη προσέγγιση μεταθέτει το κέντρο βάρους στο ξίφος, αντιμετωπίζοντάς το ως «ήρωα» ο οποίος ενσαρκώνει τους συμβολισμούς που φέρουν οι ιστορίες των ανθρώπων. Παρά το γεγονός ότι αυτές οι δύο όψεις φαντάζουν ανόμοιες, ουσιαστικά αποτελούν δύο ψηφίδες ενός έργου που στόχο έχει να αναδείξει την πορεία των ηρώων προς το φως μέσω των συμβολισμών του ξίφους (ξι-φως).

Ξίφος και ήρωας, αντικείμενο και άνθρωπος, συνθέτουν ένα ζωτικό δεσμό μεταξύ μιας ομάδας ανθρώπων που μοιράζεται γνώσεις, συναισθήματα και αντιλήψεις ενισχύοντας τα θεμέλια μιας δυνατής συνεργασίας. Αναζητώντας το νόημα και τα σημασιώδη μαχών, πραγματικών και συμβολικών, υπερνικήσαμε τα εμπόδια μέσα από ομαδική προσπάθεια προσεγγίζοντας έναν στόχο που φάνταζε σκοτεινός.

Η **Ελέανα Μαργαρίτη** είναι απόφοιτος του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής εκπαίδευσης Θεσσαλίας (2005-2009). Εργάζεται ως δασκάλα σε σχολεία Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ασχολείται με την υλοποίηση σχεδίων εργασίας (project) στα πλαίσια των ομαδοσυνεργατικών και βιωματικών μεθόδων για τη μάθηση. Είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Διατμηματικό Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Μουσειακές Σπουδές» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η **Λαμπρινή Μπύρου** είναι απόφοιτος του Παιδαγωγικού τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (2008-2012). Έχει ασχοληθεί με τη δημιουργία και την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για Μουσεία Θετικών Επιστημών. Είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Διατμηματικό Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Μουσειακές Σπουδές» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η **Δήμητρα Μεθενίτου** είναι απόφοιτος του Παιδαγωγικού τμήματος Δημοτικής εκπαίδευσης Θεσσαλίας (2005-2010). Εργάζεται ως δασκάλα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ασχολείται με διαπολιτισμικά ζητήματα στα πλαίσια της εκπαίδευσης. Είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Διατμηματικό Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Μουσειακές Σπουδές» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

5.

«Η πόλις εμίλησε, το εργοστάσιο θυμάται»: Συλλέγοντας ιστορίες εργασίας και ζωής για τη δημιουργία μιας κοινοτικής συμμετοχικής μουσειακής συλλογής

Νάντια Ρούσσου

Η ιστορία ξεκινάει συνήθως με μια ερώτηση όπως: « τι αφήσαμε πίσω μας..;» . Ίσως όμως τελικά, η σωστότερη να είναι «τι μοιραζόμαστε..;»

Η εργασία, κοινό αγαθό μεταξύ των κατοίκων στα Άσπρα Σπίτια Βοιωτίας που λειτουργούν ως ιδιόκτητος εργατικός οικισμός εδώ και μισό περίπου αιώνα, αποτελεί ταυτόχρονα δύναμη έλξης αλλά και δύναμη απώθησης, όταν η σχέση αλληλεξάρτησης με την επιχείρηση παύσει. Σε αυτόν τον εν λειτουργία βιομηχανικό χώρο, που αποτελείται από εργοστασιακές μονάδες παραγωγής, έναν εργατικό οικισμό και τους ανθρώπους του, ο τεχνικός πολιτισμός και η βιομηχανική κουλτούρα αποτελούν σημαντικότερα ίχνη της βιομηχανικής ιστορίας του τόπου.

Οι προφορικές μαρτυρίες, ως σύγχρονο εργαλείο της κοινωνικής, ιστορικής και ανθρωπολογικής έρευνας, μπορούν να αξιοποιηθούν προς τη γνώση της ιστορίας της κοινότητας αυτής από τα «κάτω». Ταυτόχρονα η συλλογή τους μπορεί να αποτελέσει ως διαδικασία, ως πολιτιστικό απόθεμα αλλά και ως ερμηνευτικό μέσο, ένα συστατικό στοιχείο στη δημιουργία ενός αρχείου για τη σταδιακή οργάνωση μιας κοινοτικής συμμετοχικής μουσειακής υποδομής και τη συγκρότηση της τοπικής βιομηχανικής μνήμης.

Η **Νάντια Ρούσσου** είναι Θεατρολόγος-Μουσειολόγος. Σπούδασε στη Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Παν/μιου Πατρών (2003) και είναι κάτοχος ΜΑ του Πάντειου Πανεπιστημίου στην «Πολιτιστική Πολιτική, Διοίκηση και Επικοινωνία» (2005) και ΜΑ του ΕΚΠΑ στις «Μουσειακές Σπουδές» (2014). Εργάζεται στη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του ΥΠΠΟΑ στο Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Επικοινωνίας. Στο παρελθόν έχει εργαστεί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς στον τομέα της οργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων και προγραμμάτων πολιτισμού.

6.

Θρησκεία: Εκθέτει, εκτίθεται ή συνδέεται;

Μαρία-Αναστασία Βελέντζα

Στο άκουσμα της λέξης 'θρησκεία' όλοι οι άνθρωποι σκέφτονται το ίδιο πράγμα; Μπορεί να οριστεί ή μπορεί, απλώς, να γίνει αντιληπτή μέσω των ατομικών συναισθημάτων; Θρησκείες υπάρχουν πάρα πολλές, το ζήτημα είναι εάν υπάρχει σημείο επαφής μεταξύ τους και πώς αυτό μπορεί να αποκαλυφθεί.

Τα μουσεία, ως ζωντανοί οργανισμοί, προσφέρουν ένα γόνιμο έδαφος για την συμβίωση διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών, συμβάλλοντας αφενός μεν στην ελευθερία της έκφρασης την εποχή της παγκοσμιοποίησης, αφετέρου δε στην εδραίωση του αμοιβαίου σεβασμού. Ο διαθρησκευτικός διάλογος αποτελεί κύριο θεματικό άξονα του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Η παρουσίαση αυτή επιχειρεί μία χαρτογράφηση του τρόπου με τον οποίο μουσεία και άλλοι οργανισμοί, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προσεγγίζουν θρησκευτικά ζητήματα. Εύκολα αντιλαμβάνεται κάποιος ότι η πολυθρησκευτικότητα είναι σπασμωδικά παρούσα στο μουσειακό τοπίο.

Η προοπτική δημιουργίας ενός πολυθρησκευτικού μουσείου στην Αθήνα, ίσως να σήμαινε την αρχή της γνωριμίας με τις διαφορετικές αυτές φωνές που ακούμε όλοι καθημερινώς. Το πολυθρησκευτικό αυτό μουσείο θα επιχειρήσει να απεικονίσει την πλουραλιστική κοινωνική δομή της χώρας και να μετασχηματίσει την επίσκεψη στο μουσείο σε μάθημα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, αποτυπώνοντας και παρουσιάζοντας τις συγκλίνουσες και αποκλίνουσες απόψεις των ανθρώπων που ζουν στην Αθήνα, είτε ακολουθούν κάποια θρησκεία είτε όχι.

Η **Μαρία-Αναστασία Βελέντζα** γεννήθηκε στην Αθήνα το 1982. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στις Μουσειακές Σπουδές. Στο παρελθόν έχει απασχοληθεί ως ερμηνεύτρια-εμπυχωτρία στα εκπαιδευτικά προγράμματα του Μουσείου Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών, ως βοηθός ερμηνεύτριας στα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ελληνικού Παιδικού Μουσείου σε εθελοντική βάση και πρόσφατα ως μουσειολόγος στο Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

7.

Η ένωση του παρελθόντος πολιτισμού του Βυζαντίου με το παρόν, μέσα από μουσειακά ιδεώδη της Μ. Βρετανίας και της Ελλάδας

Σοφία Μάλη

Το ταξίδι στην εποχή του Βυζαντίου είναι θαυμαστά αξιοπρόσεκτο, μέσα από τα διαφορετικά εκθεσιακά συμπλέγματα του Βρετανικού Μουσείου και του Βυζαντινού Μουσείου της Αθήνας. Η διαφορετικότητά τους, *ομορφιά*. Ομορφιά που πηγάζει από τις σύγχρονες μουσειακές πρακτικές και την πολύχρωμη και πλουραλιστική διαπολιτισμικότητα που τις χαρακτηρίζει. Το χρυσοποίκιλτο παρόν των δυο μουσειακών εκθέσεων, αφουγκράζεται και αναπαράγει τα μυνήματα της Βυζαντινής τέχνης δημιουργώντας τους 'μύθους' του πολύπαθου και παράλληλα λαμπρού παρελθόντος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Τα εκθεσιακά αντικείμενα, μοναδικά στο είδος τους, αποτελούν σημεία αναφοράς για την ανάδυση του Βυζαντινού πολιτισμού στο παρόν. Τα συνοδευτικά κείμενα, Βυζαντινά πλοία που μεταφέρουν τον επισκέπτη στο αφηγηματικό αρχιπέλαγος του μαγικού αυτού παρελθόντος, δημιουργώντας ενώσεις πολυσήμαντες. Ενώσεις ανάμεσα στον πολιτισμό του σήμερα και του χθές, την ταυτότητα και την ύπαρξη, την εξέλιξη, την πνευματικότητα. 'Κι έτσι, ταξίδεψα στις θάλασσες κι έφτασα στην Αγία Πόλη του Βυζαντίου'(Yeats 1928).

Yeats, B. W. (1928). 'Sailing to Byzantium' in R.J. Finneran, J. Curtis & A. Saddlemyer (eds), *The Tower: Manuscript Materials*. London: Macmillan

*William Butler Yeats, 1865-1939, Ιρλανδός ποιητής, Νόμπελ 1923.

Η **Σοφία Μάλη** είναι συντηρήτρια έργων τέχνης, μουσειολόγος κι ερευνήτρια. Έχει προσφέρει το έργο της στο Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδας από το έτος 2006, ενώ από το έτος 2013 είναι υποψήφια διδάκτωρ και υπότροφος της σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου του Loughborough (Λάφμπορο) της Μ. Βρετανίας. Το ερευνητικό της πεδίο είναι ο Οπτικός Πολιτισμός στα Μουσεία.

8.

Το πάντρεμα Ανατολής και Δύσης μέσα από τα εκθέματα του Μουσείου Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης

Μαρίλη Σταυρούλη

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων με τίτλο «Οι συλλογές των μουσείων μας ενώνουν» προτείνεται η παρουσίαση σε 20 διαφάνειες συλλογών από το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης της οδού Κυδαθηναίων, που συνδυάζουν επιρροές από την Ανατολή και τη Δύση.

Κεντήματα, κεραμικά, είδη γλυπτικής, αργυροχοΐας και μεταλλοτεχνίας, θέατρο σκιών, στολές μεταμφιέσεων και ενδυμασίες συγκεντρώνουν χαρακτηριστικά από την αρχαία Ελλάδα, από την Τουρκία, την Ιταλία, την Ινδία, την Περσία, τη Ρωσία, τη Μικρά Ασία κ.α.

Μέσα από τα εκθέματα αυτά καταγράφεται, αισθητικά και ιστορικά, η διαδρομή του ελληνισμού από τον 18^ο μέχρι τον 20^ο αιώνα: το αποτύπωμα που άφησε η τουρκική κατάκτηση στην τέχνη και την καθημερινότητα και η σχέση των Ελλήνων με διάφορους λαούς της Ανατολής και της Δύσης, αφού πολλές περιοχές και νησιά της ελληνικής επικράτειας

υπήρξαν σταυροδρόμια πολιτισμών, εμπορών και κατακτητών. Πολλοί σημαντικοί Έλληνες έζησαν κατά τη διάρκεια της τουρκικής κατοχής στο εξωτερικό και έφεραν στην πατρίδα τους αντικείμενα, συνθήκες και πολιτισμικά στοιχεία από τις χώρες στις οποίες διέμεναν.

Οι επιρροές αυτές διαμόρφωσαν την νεοελληνική, λαϊκή κουλτούρα, τα ήθη και τα έθιμα, εμπλούτισαν τη ζωή των ανθρώπων και έφτιαξαν ένα καλλιτεχνικό ιδίωμα, που εκδηλώθηκε με ποικίλες μορφές, όπως φαίνεται από τα εκθέματα του μουσείου.

Σκοπός της παρουσίασης είναι να αποκαλυφθεί, μέσα από αυτή την ποικιλομορφία, η αξία και η χρησιμότητα της διαπολιτισμικότητας. Η μείξη ετερόκλητων πολιτιστικών και εθνικών χαρακτηριστικών, τελικά, διανθίζει και εξελίσσει έναν πολιτισμό ελευθερώνοντας τον από τους περιορισμούς των τοπικιστικών και εθνικιστικών κατηγοριοποιήσεων.

Η Μαρίλη Σταυρούλη γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου (2000-2004). Είναι τελειόφοιτη του ΠΜΣ «Μουσειακές Σπουδές» του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο οποίο εγγράφηκε τον Οκτώβριο του 2011. Έχει εργαστεί ως καθηγήτρια Γαλλικών και Ιστορίας σε μαθητές Γυμνασίου (στο πλαίσιο ιδιαίτερων μαθημάτων) και ως μεταφράστρια στον εκδοτικό οίκο «Ερμείας» (από το 2005 μέχρι το 2008). Συμμετείχε εθελοντικά στην οργάνωση της έκθεσης της εικαστικού Πελαγίας Κυριαζή *Η Τυραννία του Φωτός* στη Galerie 3 (2003) και έχει παρακολουθήσει μαθήματα ζωγραφικής στο studio του εικαστικού Βασίλη Λαμπρινού στη Νέα Υόρκη (2005). Έχει εργαστεί εθελοντικά στο Μουσείο Παλαιοντολογίας και Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (2011-12) και στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (2012-13). Τον Μάιο του 2012 συμμετείχε, στο πλαίσιο του εορτασμού της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που αφορούσε στη μύηση παιδιών του Δημοτικού στα Μουσεία. Γνωρίζει Αγγλικά (ECPE) και Γαλλικά (Sorbonne II) και ασχολείται ερασιτεχνικά με τη ζωγραφική και τη φωτογραφία. Είναι μέλος του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας.

9.

Ο «Άλλος» στο ελληνικό μουσείο: το παράδειγμα του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης

Σοφία Καρούνη

Σε αυτή την εισήγηση θα γίνει προσπάθεια να καταδειχθεί ο ρόλος ενός σύγχρονου ελληνικού μουσείου στη διαμόρφωση αντιλήψεων για τον «Άλλο», δηλαδή τον πολιτισμικά διαφορετικό, καθώς και στην ανάπτυξη αισθημάτων σεβασμού και εκτίμησης άλλων πολιτισμών. Ως παράδειγμα θα χρησιμοποιηθεί το Ισλάμ, το οποίο εκτός από θρησκεία αποτελεί και ένα ολόκληρο σύστημα ταυτότητας, και οι συλλογές του Μουσείου Ισλαμικής Τέχνης.

Το Μουσείο Ισλαμικής Τέχνης – παράρτημα του Μουσείου Μπενάκη – με την ίδρυσή του το 2004 θέλησε να δώσει ένα μήνυμα φιλίας και συναδέλφωσης στον χώρο του πολιτισμού. Αυτό το μήνυμα, το οποίο απευθύνεται ειδικότερα στον ισλαμικό κόσμο, είναι επίκαιρο και κρίνεται αναγκαίο να διαχυθεί στις σκέψεις και αντιλήψεις των ανθρώπων καθώς οι σημερινές πολιτικές και κοινωνικές καταστάσεις ευνοούν αισθήματα εθνικισμού στη χώρα μας και υποβιβασμού των άλλων πολιτισμών.

Οι συλλογές του συγκεκριμένου Μουσείου παρέχουν μια ευρεία εικόνα για τον ισλαμικό κόσμο, τόσο χρονολογικά, όσο και γεωγραφικά, παρουσιάζοντας πολλές πτυχές του, π.χ. τέχνη, επιστήμες, θρησκεία, ενώ παράλληλα με τη χρήση διαφόρων ερμηνευτικών μέσων

επιχειρείται η προσέγγιση του συγκεκριμένου πολιτισμού και η εξάλειψη των στερεοτύπων που έχουν δημιουργηθεί κατά καιρούς για αυτόν.

Η **Σοφία Καρούνη** σπούδασε Αρχαιολογία στο τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας). Σήμερα σπουδάζει στο μεταπτυχιακό τμήμα «Μουσειακές Σπουδές» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει εργαστεί ως αρχαιολόγος στην Πινακοθήκη της Βουλής των Ελλήνων με αντικείμενο την καταγραφή και καταλογογράφηση του υλικού της πινακοθήκης (2010) και ως αρχαιολόγος – ερευνήτρια για τον Όμιλο Unesco Πειραιώς και Νήσων με αντικείμενο τη συγγραφή διαφόρων κειμένων καθώς κι ενός συγγράμματος για την ιστορία του Δήμου Λουτρακίου – Περαχώρας – Αγίων Θεοδώρων (2012-2013).

10.

Διαχείριση και παρουσίαση ανθρώπινων καταλοίπων: Η σύγχρονη φιλοσοφία για τη δημιουργία δεσμών με τους επισκέπτες

Ζωή Σακκή

Τα ανθρώπινα υπολείμματα αποτελούν υλικά τεκμήρια της πολιτισμικής και επιστημονικής κληρονομιάς που εμπεριέχουν σημαντικά και πολλαπλώς ερμηνευόμενα νοήματα (για επιστήμονες, γενεαλογικούς και πολιτισμικούς απογόνους, θρησκευτικές ομάδες, διεθνείς φορείς, καλλιτέχνες και συλλέκτες). Για περισσότερο από διακόσια χρόνια η μεθοδολογία διαχείρισης και παρουσίασης των συλλογών με ανθρώπινα υπολείμματα μεταβάλλονταν ακολουθώντας τις μεταπτώσεις στις κοινωνικές, θρησκευτικές και επιστημονικές ηθικές αξίες. Μάλιστα, τις τελευταίες δεκαετίες, τα ανθρώπινα υπολείμματα βρέθηκαν στο επίκεντρο έντονων προστριβών μεταξύ ετερογενών ομάδων με αντικρουόμενα συμφέροντα, ενώ οι διαχειριστές τους: *τα μουσεία*, ήρθαν επανειλημμένα σε δεινή θέση.

Τελικά, σήμερα, μπορεί το μουσείο να αποτελέσει δια-μεσολαβητή για τον συγκερασμό ετερογενών και αντικρουόμενων συμφερόντων και αξιών; Μπορεί το μουσείο να διαχειριστεί και να παρουσιάσει τα ανθρώπινα υπολείμματα με τρόπο που να αποπνέει τον ενδεδειγμένο σεβασμό προς την αλλοτινή ανθρώπινη υπόσταση των υπολειμμάτων και παράλληλα να μη προσβάλλει την αισθητική και κυρίως την ηθική των επισκεπτών; Μπορεί το μουσείο να αναπτύξει «δεσμούς» με τους επισκέπτες, μέσα από το πρίσμα της διαχείρισης και έκθεσης των ανθρωπίνων υπολειμμάτων; Οι απαντήσεις στα ερωτήματα είναι θετικές. Τα σύγχρονα μουσεία εφαρμόζουν πολιτικές διαχείρισης και εκθεσιακές πρακτικές που επιτυγχάνουν την ομαλή δια-σύνδεση των ανθρωπίνων υπολειμμάτων με τους επισκέπτες –και κάθε είδους κοινότητα, διότι αναγνωρίζουν ότι τα ανθρώπινα υπολείμματα αποτελούν αυτόνομη κατηγορία υλικών τεκμηρίων.

Η **Ζωή Σακκή** είναι απόφοιτος του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του Τ.Ε.Ι. Αθηνών, καθώς και του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μουσειακές Σπουδές» του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σήμερα, είναι Υποψήφια Διδάκτωρ της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ με αντικείμενο την τεκμηρίωση των συλλογών του Εγκληματολογικού Μουσείου. Επί σειρά ετών (2003 έως 2010) υπήρξε συντηρήτρια και επιμελήτρια των συλλογών του Εγκληματολογικού Μουσείου, ενώ σήμερα παραμένει εξωτερικός συνεργάτης του μουσείου. Το 2010 ήταν καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσειολογίας - Μουσειογραφίας και Σχεδιασμού Εκθέσεων του Τ.Ε.Ι. Πάτρας, όπου δίδασκε διαχείριση μουσειακών συλλογών και

διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Από το 2011 έως και σήμερα εργάζεται ως συντηρήτρια αρχαιοτήτων στο Υπουργείο Πολιτισμού.

Παρουσιάσεις Ignite, Μέρος Β'

Συν-ομιλώντας με τα εκθέματα, δημιουργώντας προσωπικές συνδέσεις

11.

Του κύκλου τα ειδώλια. Οι συλλογές των μουσείων μας ενώνουν

Βένια Δεληγιαννίδη

Το περιεχόμενο της παρουσίασης πηγάζει από μια πρόσφατη δράση¹. Πρόκειται για την πραγματοποίηση ενός μουσειακού εκπαιδευτικού προγράμματος για μαθητές νηπιαγωγείου. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, με την υποστήριξη του Προγράμματος Diapolis – Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλινοστούντων Μαθητών² του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου Πολιτιστικού Προγράμματος εγκεκριμένου από το Τμήμα Καινοτόμων Δράσεων - Πολιτιστικών Θεμάτων της Διεύθυνσης Π.Ε. Ανατολικής Αττικής.

Λαμβάνοντας υπόψη επιλεγμένες Καλές Πρακτικές διαπολιτισμικού διαλόγου στα μουσεία³ και σχετική βιβλιογραφία, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε εκπαιδευτικό πρόγραμμα με άξονα τον κύκλο, σύμβολο που επιδέχεται πολλαπλές ερμηνείες. Η ιδέα του κύκλου προέκυψε σε σχέση τόσο με την Κυκλαδική Συλλογή όσο και με την διαπολιτισμική οπτική στην οποία βασίστηκε το σενάριο του προγράμματος. Καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του μοτίβου του κύκλου είχε το προφίλ των μαθητών, καθώς αυτό συγκροτείται από την εμπειρία της παλινοστούσης. Πρόκειται για γεγονός που έχουν βιώσει οι οικογένειες των νηπίων, οι οποίες επιστρέφοντας στις ρίζες τους έχουν διαγράψει έναν κύκλο⁴ και πορεύονται με εσωστρέφεια εντός του κύκλου⁵ τους, περιορισμένες στον χώρο της κοινότητάς τους όπου κοινό χαρακτηριστικό έχουν την ιδιαίτερη κουλτούρα τους. Οι μαθητές μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος έζησαν την εμπειρία του μουσείου, συμμετείχαν ενεργά σε ποικίλες δραστηριότητες με έμφαση στον κύκλο, ένα σχήμα ζωντανό που ενώνει και δια-συνδέει, προσφέρει το χέρι και «ανοίγει» για να διευρυνθεί και να εντάξει, δημιουργεί συνθήκες για αποδοχή, αλληλεπίδραση και διαπολιτισμική επικοινωνία. Στο κέντρο του κύκλου τίθεται το μουσειακό αγαθό και γύρω από αυτό δημιουργείται μια πολυφωνική ανθρώπινη αλυσίδα.

Η Βένια Δεληγιαννίδη έχει αποφοιτήσει από το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα Μουσειακές Σπουδές του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι νηπιαγωγός και υπηρετεί σε σχολεία όπου φοιτούν μαθητές από κοινωνικά ευαίσθητες ομάδες (παλινοστούντες και ρομά).

¹ η οποία έχει πραγματοποιηθεί τον Φεβρουάριο του 2014 σε δημόσιο νηπιαγωγείο των Αχαρνών

² Υποδράση 9.5 - Εκπαιδευτικές Επισκέψεις Μαθητών, www.diapolis.auth.gr

³ Βλ. MAP for ID (Museum as Places for Intercultural Dialogue)

⁴ Επιστρέφοντας στα πάτρια εδάφη αισθάνονται ότι ανακτούν την εθνική τους ταυτότητα και αγκαλιάζουν (=κύκλος) την πατρίδα τους

⁵ Εντός του κύκλου τους αισθάνονται ασφαλείς με τη κοινή ταυτότητά τους, αλλά και απομονωμένοι από το ευρύτερο σύνολο λόγω ετερότητας

12.

Τα πρόσωπα της πόλης μου. Οι μαθητές συνομιλούν με την Αρχαία Αγορά

Μαρία Ζαχαροπούλου & Μαρία Λιάσκα

Δύο θεσμοί, το Μουσείο και το Σχολείο συναντώνται και δημιουργούν συνδέσεις στο πλαίσιο ενός Πολιτιστικού Προγράμματος: συνδέουν γνωστικά αντικείμενα με τα αντικείμενα του μουσείου, την τέχνη με τη γνώση, την έρευνα με την έμπνευση και τη διασκέδαση. Συνδέουν ακόμα το ιστορικό παρελθόν με το παρόν, τα υλικά κατάλοιπα με την ανθρώπινη πρόθεση, την καλλιτεχνική δημιουργία με τις ιστορικοπολιτικές συνθήκες, τους ανθρώπους με το αστικό περιβάλλον, την πόλη με τη μορφή των τεχνουργημάτων, τον άνθρωπο με τους θεούς και τους ήρωές του, τον πολίτη με την ταυτότητά του. Στο 1^ο 3/θ Πρότυπο Πειραματικό Δ.Σ. του Παν/μίου Αθηνών υλοποιείται σε συνεργασία με την Αρχαία Αγορά το πρόγραμμα *Τα πρόσωπα της πόλης μου. Οι μαθητές συνομιλούν με την Αρχαία Αγορά*. Το πρόγραμμα εκπονήθηκε και υλοποιείται από τη Μαρία Ζαχαροπούλου, θεατρολόγο – εκπαιδευτικό, σε συνεργασία με τη Μαρία Λιάσκα, αρχαιολόγο-μουσειολόγο της Α'ΕΠΚΑ στην Αρχαία Αγορά και έχει διάρκεια έξι μηνών.

Η **Μαρία Ζαχαροπούλου** γεννήθηκε στην Αθήνα. Είναι θεατρολόγος και κάτοχος ΜΑ στις Μουσειακές Σπουδές. Διδάσκει στα Πρότυπα Πειραματικά Δ.Σ. του Παν/μίου Αθηνών. Έχει διδάξει στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στο 7^ο ΓΕΛ Πατρών υπήρξε Υπεύθυνη Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων και Βιβλιοθήκης, καθώς και Συντονίστρια των Ερευνητικών Εργασιών (projects). Έχει ασχοληθεί με την επιμέλεια και την οργάνωση εκθέσεων (*ΓΕΩΤΕΧΝΗΜΑΤΑ*², 2011, Μουσείο Επιστημών και Τεχνολογίας Πανεπιστημίου Πατρών, *ΓΕΩΤΕΧΝΗΜΑΤΑ*, 2010, κτήριο Κωστής Παλαμάς, Αθήνα, *ANALOGUE/ΠΤΕΡΟΕΝΤΑ*, 2010 Bartessera, Αθήνα, *Στον Αστερισμό Maria Callas, η καταγωγή ενός μύθου*, 2004, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Ο χορός στο Θέατρο: από την Ισιδώρα Ντάνκαν στις σύγχρονες χορευτικές ομάδες*, 2004. Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων, Πάρκο Ελευθερίας). Έχει εκπονήσει, σχεδιάσει και υλοποιήσει προγράμματα σύνδεσης του Μουσείου με τα Σχολεία σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η **Μαρία Λιάσκα** είναι Αρχαιολόγος – Μουσειολόγος στην Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, στον Αρχαιολογικό Χώρο και το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς. Έχει εργαστεί στην Γενική Διεύθυνση Σύγχρονου Πολιτισμού του ΥΠΠΟ σε θέματα καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, στο σχεδιασμό και την επιμέλεια μόνιμων και περιοδικών εκθέσεων (Μουσείο Αρχαίας Αγοράς της Αθήνας, Μουσείο Κανελλοπούλου, Μουσείο Απάμειας στη Συρία, Μουσείο Επιστημών και Τεχνολογίας Πανεπιστημίου Πατρών, εκθεσιακός χώρος Πανεπιστημίου Αθηνών στο κτήριο Κωστής Παλαμάς) και τον σχεδιασμό και τη υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων συνεργασίας του Μουσείου με φορείς τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης και φορείς ΑμεΑ.

13.

Παίζοντας με το ρωμαϊκό ψηφιδωτό της γειτονιάς μου. Κατασκευές και ζωγραφιές, μουσικές και αναμνήσεις. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για παιδιά Δημοτικού και οικογένειες

Χρυσή Βομβοβογιάννη

Η καθιέρωση του ετήσιου εορτασμού στις 18 Μαΐου της Διεθνούς Ημέρας των Μουσείων εντάσσεται στο πλαίσιο των πολύπλευρων δραστηριοτήτων του ICOM, με στόχο την προσέγγιση του κοινού, την προβολή του κοινωνικού ρόλου των μουσείων και την προαγωγή του διεπιστημονικού διαλόγου. Με αφορμή το φετινό εορτασμό με τίτλο «Οι συλλογές των μουσείων μας ενώνουν» και με έμφαση στην προαγωγή της επικοινωνίας των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων με την κοινωνία στην οποία απευθύνονται, αποφασίστηκε η διοργάνωση μιας δράσης, η οποία σχεδιάστηκε για να υλοποιηθεί στο Ρωμαϊκό ψηφιδωτό του Ζαπτείου, στην πρόσφατη συντήρηση του οποίου συμμετείχαν οι Συντηρητές της Γ ΕΠΚΑ. Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό που κινητοποίησε το σχεδιασμό της δράσης αυτής ήταν το ενδιαφέρον των περαστικών, κατοίκων και μη, για την ύπαρξη του ψηφιδωτού «στη γειτονιά τους» καθώς και για τις εργασίες συντήρησης που πραγματοποιούνταν στο χώρο αυτό.

Ο σκοπός της δράσης αυτής είναι η κινητοποίηση του διαλόγου με την κοινωνία και η δημιουργία δεσμών μεταξύ των επισκεπτών, των αρχαιολογικών χώρων και των έργων που πραγματοποιούνται σε αυτά, καθώς και των εργαζομένων που συμμετέχουν. Οι επιμέρους στόχοι είναι οι εξής:

- Μετάδοση γνώσης και πληροφόρησης για τις εργασίες συντήρησης που πραγματοποιήθηκαν.
- Βιωματική προσέγγιση των επισκεπτών στα στάδια συντήρησης και κατασκευής των ψηφιδωτών. Απόκτηση εμπειριών ως αφετηρία για μάθηση μέσα από την πράξη (Learning by doing), βασισμένη στην παιδαγωγική θεωρία του John Dewey.
- Ανάδειξη της διαθεματικότητας των γνωστικών αντικειμένων μέσω της σύνδεσης («ένωσης») με τη μουσική και τα εικαστικά.
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων μουσικής εκτέλεσης, ανάγνωσης παρτιτούρας, αυτοσχεδιασμού και αντίληψη της τονικότητας και του ρυθμού με αφορμή «τις ψηφίδες του ψηφιδωτού»
- Ευαισθητοποίηση των επισκεπτών σε θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και συμμετοχή τους στην καταγραφή αναμνήσεων και βιωμάτων από την περιοχή.

Η δράση θα διαρθρωθεί σε τέσσερα επίπεδα, τα οποία θα λειτουργούν ταυτόχρονα στο χώρο, με τη μορφή σταθμών δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, θα πραγματοποιούνται οι εξής δραστηριότητες:

- *Αποτύπωση αυθεντικών τμημάτων του ψηφιδωτού. Μια ματιά στη συντήρηση.* Οι επισκέπτες θα εμπλακούν στη διαδικασία της αποτύπωσης ενός ψηφιδωτού και θα ενημερωθούν για τα στάδια της συντήρησης του.
- *Δημιουργία ενός πραγματικού ψηφιδωτού. Κατασκευή και ζωγραφική μοτίβων σε ελεύθερη απόδοση.* Οι συμμετέχοντες θα δημιουργήσουν ένα ψηφιδωτό, χρησιμοποιώντας απλά, ανακυκλώσιμα υλικά και χρώματα.
- *“Ψηφιδωτή” μουσική παρτιτούρα. Δημιουργία και εκτέλεση.* Οι επισκέπτες θα συμμετέχουν στη δημιουργία και την εκτέλεση μιας μουσικής παρτιτούρας με πρώτη ύλη τις ψηφίδες.

- “ Πείτε μας την ιστορία σας”. Μνήμες από τον χώρο. Συλλογή προφορικών ιστοριών των επισκεπτών, κατοίκων και μη, με αφορμή την ανάδειξη του ψηφιδωτού της γειτονιάς τους

Η **Χρυσή Βομβογιάννη** εργάζεται ως Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης ΤΕ στο Υπουργείο Πολιτισμού. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), και του Μεταπτυχιακού Πρόγραμματος Μουσειακές Σπουδές (υποτροφία του ΙΚΥ) του ίδιου πανεπιστημίου. Σήμερα συνεχίζει τις σπουδές της στο Τμήμα Ψυχολογίας του ΕΚΠΑ.

14.

Το μουσείο ως παράθυρο στον κόσμο

Λαμπρινή Παπαδήμα

Η εισήγηση αυτή σκοπό έχει να παρουσιάσει τις δράσεις που υλοποιήθηκαν σε συνεργασία με τρία μουσεία και κατόπιν πρωτοβουλίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στο πλαίσιο του προγράμματος *Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών*, κατά το σχολικό έτος 2012-2013, στο σχολείο του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων Αυλώνα, όπου και υπηρετώ ως αναπληρώτρια φιλόλογος και κατέστην υπεύθυνη υλοποίησης των συγκεκριμένων δράσεων.

Τα μουσεία με τα οποία συνεργαστήκαμε ήταν το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο και το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και η παρουσίαση φέρει τον τίτλο *Το Μουσείο ως Παράθυρο στον Κόσμο*, γιατί οι δράσεις υλοποιήθηκαν από μαθητές που βιώνουν εγκλεισμό και κατάφεραν μέσα από τις μουσειακές συλλογές να βρουν διέξοδο και να έρθουν σε επαφή με τον κοινωνικό ιστό, ανοίγοντας ένα παράθυρο προς τον κόσμο και εκφράζοντας ελεύθερα τις ιδέες τους προς τα έξω.

Συγκεκριμένα, μέσα από τις συλλογές του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και ειδικότερα μέσα από ψηφιοποιημένες παρουσιάσεις εκθεμάτων, αλλά και με τη βοήθεια πιστών αντιγράφων που αφορούσαν στο αρχαίο ελληνικό παιχνίδι, οι μαθητές αναπόλησαν στιγμές ελευθερίας και παιδικής αναψυχής και διαπίστωσαν τη διαχρονικότητα ορισμένων παιχνιδιών, καθώς και το διαπολιτισμικό τους χαρακτήρα που ενώνει τους λαούς και προάγει την επικοινωνία. Με αφορμή το *Προσφυγάκι*, έκαναν κι αυτοί ένα νοερό ταξίδι στα δικά τους βιώματα, έφιαξαν πήλινες σβούρες και δημιούργησαν μια αφίσα από επιζωγραφισμένα προσχέδια αρχαίων παιχνιδιών.

Για το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, το ταξίδι της γραφής, μέσα από τις φάσεις κατασκευής βυζαντινών χειρογράφων, έδωσε στους μαθητές την ιδέα να δημιουργήσουν ένα δικό τους *κώδικα* καταγραφής των εντυπώσεων της ιδιαίτερης αυτής εικονικής μουσειακής επίσκεψης, χρησιμοποιώντας πύλες, πρωτογράμματα, βυζαντινού τύπου γραμματοσειρές και χαρτί που παραπέμπει σε περγαμνή. Όλα αυτά στη συνέχεια, υπέστησαν ειδική βιβλιοδεσία από το Μουσείο και κοσμούν το σχολείο.

Τέλος, μέσω του υλικού του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, ήρθαν σε επαφή με εικόνες έργων με κοινωνικό και πολιτικό περιεχόμενο, που παραπέμπουν σε εικαστικές τοποθετήσεις για τη βία, τη μετανάστευση, την ύπαρξη διαχωριστικών γραμμών, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι μαθητές δημιούργησαν δύο δικά τους ζωγραφικά έργα αποτυπώνοντας το θέμα της ελευθερίας των επιλογών μετά την αποφυλάκιση, τα οποία και παρουσιάστηκαν στο Μουσείο στην έκθεση *Πέρα από τα όρια*.

Η **Λαμπρινή Παπαδήμα** γεννήθηκε το 1973. Σπούδασε στο τμήμα Φιλοσοφίας – Παιδαγωγικής–Ψυχολογίας (κατεύθυνση Φιλοσοφίας), του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και αποφοίτησα το 1995, με βαθμό «λίαν καλώς» (7,73). Το 1997, φοίτησε για ένα χρόνο στη Σουηδία, κατόπιν υποτροφίας, στο Birka Folkhogskola, όπου παρακολούθησε μαθήματα σουηδικής λογοτεχνίας και πολιτισμού, καθώς και διεθνών σχέσεων. Το 2011 αποφοίτησε από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Μουσειακών Σπουδών» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με βαθμό «άριστα» (8,64). Γνωρίζει αγγλικά, σουηδικά, ιταλικά, γερμανικά και λίγα ισπανικά και γαλλικά, έχει γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και ετήσια εξειδίκευση ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού για μαθητές με ήπια νοητική καθυστέρηση. Στον επαγγελματικό τομέα, έχει εργαστεί ως ωρομίσθια και ως αναπληρώτρια φιλόλογος, σε αρκετά γυμνάσια και λύκεια της Αθήνας κι επιπλέον, έχει διδάξει την ελληνική γλώσσα στο Λαϊκό Πανεπιστήμιο Folkuniversitet, στο Ostersund της Σουηδίας, καθώς και σε αλλοδαπούς μαθητές στην Ελλάδα, στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών», του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Τώρα, εργάζεται ως αναπληρώτρια φιλόλογος στο Γυμνάσιο – Λύκειο του Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων Αυλώνα.

15.

Ηλικιωμένοι μπροστά σε μια αρχαιολογική συλλογή

Κατερίνα Κωστή

Πριν λίγα χρόνια, γράφοντας τη διπλωματική μου διατριβή με τίτλο *Μουσείο και Τρίτη Ηλικία*, με απασχόλησε ιδιαίτερα η θέση που είναι πιθανόν να έχουν οι προσωπικές μνήμες των ηλικιωμένων ανθρώπων στο ελληνικό αρχαιολογικό μουσείο: μπορούν, άραγε, να αποτελέσουν μέσο για την κατανόηση των εκθεμάτων, ιδιαίτερα στην περίπτωση ηλικιωμένων επισκεπτών, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου; Η έρευνα που διεξήχθη για τις ανάγκες της εργασίας έδειξε πως ένα μουσείο, και μάλιστα αρχαιολογικό, μπορεί να δώσει ερεθίσματα που εγείρουν μνήμες σε άτομα προχωρημένης ηλικίας και περιορισμένης μόρφωσης, βοηθώντας τους να καταλάβουν την ιστορία μέσα από τη δική τους οπτική. Και η ιστορική κατανόηση αυτού του είδους στο αρχαιολογικό μουσείο φάνηκε να βοηθά τους ηλικιωμένους επισκέπτες να αποκτήσουν μια αίσθηση ταυτότητας ικανής να δώσει νόημα στη ζωή τους. Τέλος, η έρευνα έδειξε πως οι μνήμες των ηλικιωμένων έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν αφετηρία για εναλλακτικές ερμηνείες των αντικειμένων, ακόμη και των αρχαιολογικών, ανανεώνοντας την παραδοσιακή μουσειακή πρακτική. Το κυριότερο, ωστόσο, χαρακτηριστικό της επαφής των ατόμων προχωρημένης ηλικίας με το αρχαιολογικό μουσείο ήταν ότι μέσα σε αυτό συνάντησαν τα «διαστήματα ονείρου» τους, τα οποία εντοπίζονται «εκεί όπου οι εσώτερες εμπειρίες μας εναρμονίζονται με τις εξωτερικές εμπειρίες που τα μουσεία παρέχουν», όπως γράφει η G. Kavanagh (2000, 175).

Η **Κατερίνα Κωστή** εργάζεται ως εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Το 2008 αποφοίτησε από το Μ.Π.Σ. *Μουσειακές Σπουδές* του ΕΚΠΑ, ενώ από το 2011 εκπονεί στο Τμήμα *Θεατρικών Σπουδών* του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου τη Διδακτορική της Διατριβή με θέμα τη χρήση της Δραματικής Τέχνης στη διδασκαλία της Ιστορίας. Έχει υπηρετήσει ως υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Αττικής, θέση από την οποία ανέπτυξε πλήθος επιμορφωτικών σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς με θέμα τον εκπαιδευτικό ρόλο του Μουσείου. Έχει δημοσιεύσει σχετικά άρθρα σε επιστημονικά

περιοδικά κι έχει κάνει εισηγήσεις σε επιστημονικά συνέδρια. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν στον εκπαιδευτικό και κοινωνικό ρόλο του Μουσείου.

16.

Πετρώματα και ορυκτά μας φέρνουν πιο κοντά

Δάφνη Ποντικού

Στην παρουσίαση θα περιγραφεί ο σχεδιασμός, για επικείμενη υλοποίηση, νέων βιωματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με γνώμονα τις συλλογές του Ορυκτολογικού Μουσείου του Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος.

Η αλληλεπίδραση των παιδιών με τα αντικείμενα μέσα από βιωματικές δράσεις όπως δημιουργικά παιχνίδια, πειράματα, εργαστήρια, βοηθούν τα παιδιά να έρθουν πιο κοντά. Τα παιδιά αποτελούν μέρος μιας ομάδας, αναρωτιούνται, συζητούν, παραθέτουν και ανταλλάσσουν απόψεις, εν τέλη μαθαίνουν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται με ευχάριστο τρόπο. Τα αντικείμενα μιας συλλογής διευκολύνουν τον διάλογο, οδηγώντας σε καλύτερη επικοινωνία καθώς τα παιδιά συγκεντρώνονται στην συγκεκριμένη εμπειρία που τους παρέχουν, βρίσκουν τρόπους να εκφράσουν εσωτερικά συναισθήματα που ίσως δεν έχουν μοιραστεί ξανά.

Οι συμμετέχοντες μέσα από ομαδικά παιχνίδια όπου θα αναγνωρίσουν τα διαφορετικά είδη πετρωμάτων ,τις διαφορές πετρωμάτων και ορυκτών ,την χρήση τους από την αρχαιότητα έως σήμερα, ουσιαστικά θα ανακαλύψουν τον θησαυρό του μουσείου ενώ με αυτό τον τρόπο θα αναθεωρήσουν ευκολότερα τις μεταξύ τους σχέσεις.

Η **Δάφνη Ποντικού** μεταπτυχιακή φοιτήτρια του τμήματος των Μουσειακών Σπουδών του ΕΚΠΑ με πτυχίο από το τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος, διαθέτει πολύχρονη επαγγελματική εμπειρία στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, το θεατρικό παιχνίδι, τη μουσειακή αγωγή αλλά και τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Α΄/θμιας εκπαίδευσης) . Έχει παρουσιάσει workshops σχετικά με την βιωματική μάθηση και το ενδιαφέρον της εστιάζει στη διδακτική των φυσικών επιστημών αλλά και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη, ενώ υπήρξε για χρόνια εθελόντρια στην περιβαλλοντική οργάνωση WWF. Ασχολείται με την συγγραφή παιδικών βιβλίων με θέμα το περιβάλλον σε συνεργασία με το ΕΚΠΑ τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος.

17.

Το μουσείο πάει βόλτα. Εμπνέεται από τις συλλογές του, συνδέεται με την πόλη και τους πολίτες [Museum Walk(s) ή Museum Takes a Walk]

Γεωργία Μανωλοπούλου

Η εποχή που το μουσείο αποτελούσε ένα περιχαρακωμένο και μονοδιάστατο ρόλο στη συνείδηση των περισσότερων έχει παρέλθει οριστικά.

Η ενσωμάτωση του στο σύγχρονο γίνεσθαι και η σύνδεση/αλληλεπίδραση του με όλες τις ομάδες κοινού αποτελεί πλέον μεγάλη πρόκληση. Η συνεργασία του μουσείου με την κοινωνία, σε πολύπλευρο επίπεδο, είναι ο στόχος μας.

Κάθε χρόνο να καθιερωθεί λοιπόν η συγκεκριμένη δράση/γιορτή *Το Μουσείο πάει βόλτα* *Museum Walk(s)* ή *Museum Takes a Walk* για 2 ημέρες στο κέντρο κάθε πόλης. Τρεις κεντρικοί δρόμοι επιλεγμένοι βάση της κοινωνικής και ιστορικής τους αξίας, θα αποτελούν πυρήνα για μια ολιστική προσέγγιση έκθεσης της σημασίας/αξίας του μουσείου στο ευρύ κοινό.

Σε ειδικά επιλεγμένους σταθμούς *Museum Spots* ομάδα/ες του μουσείου θα παρουσιάζει διαδραστικά διάφορα αντίγραφα των εκθεμάτων του μουσείου (*hands on*), μακέτες μνημείων, αναπαραστάσεις, θεατρικά δρώμενα από ερασιτεχνικές θεατρικές ομάδες κ.α. με σκοπό την ενημέρωση των πολιτών και τη δημιουργία δυνατών συγκινήσεων.

Εικαστικές παρεμβάσεις από καλλιτεχνικές ομάδες της πόλης εμπνευσμένοι από τις συλλογές του μουσείου θα πλαισιώνουν τις εκδηλώσεις. Συσχέτιση δρόμων με εκθέματα και φωτογραφίες. Θεματικές ξεναγήσεις και δρώμενα. Ειδικό εποπτικό υλικό.

Εμπλεκόμενοι φορείς, οι οποίοι θα είναι σε συνεργασία με το μουσείο/α και θα αποτελέσουν μόνιμο συνεκτικό ιστό, δηλαδή ένα μεγάλο πολιτιστικό δίκτυο αυτής της ετήσιας εκδήλωσης/δράσης είναι:

Δήμος, Περιφέρεια, Προξενία, ΔΗΠΕΘΕ, ΟΛΠΑ, Σύλλογοι, Διάζωμα, Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Μουσικά Ωδεία της πόλης, Καλλιτεχνικές ομάδες, μετανάστες, ακτιβιστές, εθελοντικές ομάδες, ευρωπαϊκές φοιτητικές οργανώσεις AEGEE κ.α

«*Το Μουσείο πάει βόλτα*» μια μεγάλη γιορτή στο κέντρο της πόλης που στόχο έχει τη σύνδεση της πόλης με το μουσείο και τη δημιουργία πολλαπλών εμπειριών, ερμηνειών και συγκινήσεων εκτός των τειχών του.

Λέξεις-κλειδιά: ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ, ΣΥΝΔΕΣΗ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

Η **Γεωργία Μανωλοπούλου** γεννήθηκε το 1978 στην Αθήνα, τόπος καταγωγής της είναι η Πάτρα, ενώ ένα μεγάλο κομμάτι του εαυτού της ανήκει στην Κρήτη. Απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών, Υπότροφος Erasmus στην Παιδαγωγική Ακαδημία Baden της Βιέννης. Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια του ΕΚΠΑ του τμήματος «Μουσειακές Σπουδές». Μιλάει Αγγλικά και Ιταλικά σε άριστο επίπεδο και διαθέτει τις βασικές γνώσεις στα Ισπανικά και Ρώσικα. Τα τέσσερα τελευταία χρόνια εργάζεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών και από τότε έχει ξεκινήσει το μεγάλο της πάθος για τα μουσεία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς εν γένει. Η πρόσφατη εμπειρία της, μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος *The Learning Museum Project*-Υποτροφία Grudtnvig στο Πανεπιστημιακό Μουσείο του Μάντσεστερ υπήρξε πολύτιμη σε όλα τα επίπεδα. Η Νέα Μουσειολογία είναι το όραμα της και θέλει να το κάνει πράξη!

18.

Σκέψεις εκκολαπτόμενων μουσειολόγων

Κατερίνα Σέρβη & Μαρία Παλτόγλου

Η ιδέα είναι να παρουσιάσουμε σύντομα και με ανάλαφρο τρόπο όλα όσα μας εντυπωσίασαν, προβληματίσαν, όλα όσα μας γέννησαν σκέψεις και αντιδράσεις μετά από 2,5 εξάμηνα σπουδών στο ΠΜΣ Μουσειακές Σπουδές του ΕΚΠΑ. Αν και δεν θεωρούμαστε ακόμα μουσειολόγοι, μιας και μας λείπει εντελώς η εμπειρία, θα προσπαθήσουμε να δώσουμε τη δική μας οπτική για τα μουσεία και τη μουσειολογία μέσα από όσα μάθαμε όλο αυτό τον καιρό αλλά μέσα και από προσωπικές δικές μας εμπειρίες.

Μερικά παραδείγματα των θεμάτων που έχουμε στο μυαλό μας:

Μουσεία: Μαυσωλεία ή Θεματικά Πάρκα;

Ποιος είναι η αυθεντία: (μία διαφάνεια με το κείμενο της Έλλης από την έκθεση πρωτοβυζαντινών στο μουσείο που λέει ότι όταν η κυψέλη μπήκε στο μουσείο όλοι κατάλαβαν τι είναι)

Όλα είναι θέμα οπτικής: (προσωπική εμπειρία από έκθεση του Τσαρούχη για το πώς βλέπουν τα παιδιά ένα έργο τέχνης)

Και οι εξωτερικοί παράγοντες; (Προσωπική εμπειρία από συμπεριφορά δασκάλου στο ΕΑΜ)

Πώς να τους ευχαριστήσεις όλους; Προβληματισμοί σε σχέση με το κοινό.

Η **Κατερίνα Σέρβη** και η **Μαρία Παλτόγλου** γνωρίστηκαν στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Μουσειακές Σπουδές του ΕΚΠΑ και «έδεσαν» από την πρώτη στιγμή. Αυτό που τις έφερε κοντά είναι καταρχήν η (ημερολογιακή) τους ηλικία, έχουν όμως και αρκετά άλλα κοινά σημεία όπως κοινή οικογενειακή κατάσταση (από έναν σύζυγο και μία κόρη η καθεμία) και κοινό ακαδημαϊκό υπόβαθρο (φιλόλογος η Μαρία, αρχαιολόγος η Κατερίνα). Έχουν βέβαια και διαφορές, κυρίως την επαγγελματική τους πορεία: η Μαρία ακολούθησε τον ίδιο δρόμο (φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), η Κατερίνα κινείται διά της τεθλασμένης (επιμελήτρια κειμένων στο Τ.Α.Π., κειμενογράφος σε πολυεθνικές διαφημιστικές, συγγραφέας αρχαιολογικών οδηγών και παιδικών βιβλίων, μεταφράστρια). Το τελευταίο τρανταχτό κοινό τους σημείο είναι το μεταπτυχιακό, αυτό που τις οδήγησε (μαζί) στην παρούσα ημερίδα.